

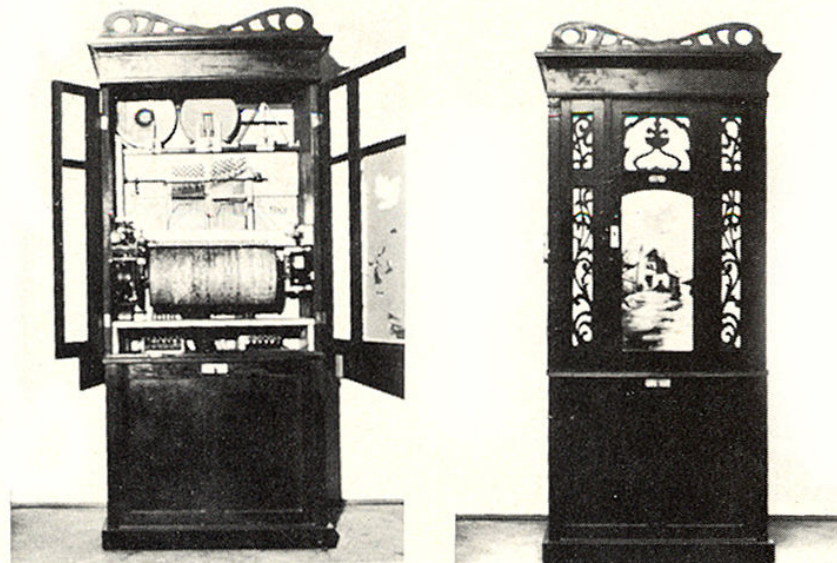
»Progovorio je«

Nakon šutnje od oko pola stoljeća, stari je glazbeni stroj opet progovorio. Riječ je o pri-novi »Kabineta glazbenih automata«, o gostioničarskom glazbenom automatu dobivenom u toku 1988. Sponzor ove pri-nove je Povijesni muzej Hrvatske u čiji je posjed došao automat otkupom 1977., u mjestu Jesenovac kraj Belovar Moravča. Instrument je bio u dezolatnom stanju te je sada nakon restauratorskih zahvata u radionici Kabineta glazbenih automata opet »oživio«. Kućište, u obliku dvokrilnog ormara u secesijskom stilu bilo je žuto obojeno, ali je sada, nakon ob-nove furnira u čitavom donjem dijelu, u cijelosti opet crno olašteno. Uklade na prednjim vratima radene su na proboj i pod-stavljene žutom svilom. U sredini vratiju, ispod uklade na proboj, nalazi se slika na staklu: Mlin-vodenica sa likom mlinara na vratima. Ova ilustrativna slika, iako nevješto radena na način pismoslikara, pridodaje čitavom objektu intimnu notu. Instrumentalna je dispozicija: glasovir, mandolina, xylofon i udaraljke. Glasovir pokazuje uobičajenu konstrukciju pianina sa željeznom

dionicom na desnoj strani. Na lijevoj su strani žice mandoline. Zajednička je rezonantna ploča (Resonanzboden). Ta je ploča djelomično obnovljena jer je bila oštećena crvotočnom. Stavljene su također i nove žice i čivije za ugodbu (Stimmnägel). Isto su tako stavljene novi batići za klavir i trzaljke za mandolinu. Xylofon je imao 12 pločica od kojih nažalost nedostaje 6 komada a nije ih moguće nadomjestiti jer ne postoje oznake na koji bi ton trebale biti ugodene. Od udaraljki je

ostala sačuvana samo činela koja je dobila novi stalak, dok je od bubnja ostao samo korpus koji je dobio nove opne. Raden je novi triangl s batićem jer se stari izgubio. Isto tako je nedostajao mehanizam za automatsko zaustavljanje i stavljanje u pokret ubačenim novčićem. I taj je mehanizam izrađen nanovo kao i žlijeb za novčić i »blagajna« u vidu povlake u donjem dijelu kućišta. Na pogonskom su stroju izrađene nove opruge regulatora kao i sam pogonski uteg s vretenom

(97 kg). Repertoire obuhvaća 12 skladbi na 2 valjka sa zaticima. Do sada je bilo moguće identificirati samo dvije skladbe. To je duet iz operete *Skitnice* K. M. Ziehrera i valcer iz operete *Vesela udovica* F. Lehara. Ostalo su do sada nepoznate koračnice i fragmenti iz opereta. Na klavijaturi i na vratima se nalaze dvije etikete sa oznakom: M. Drucker Prva Zagrebačka umjetno-obrtna dvorana Zagreb Ilica 39. To su trgovačke oznake koje ne ukazuju na tvorničku provenenciju instrumenta koji je vjerojatno bečke ili češke proizvodnje. Zanimljiviji je napis na otvoru za ubacivanje novčića: Einwurf IX 10 Heller. Ovo ukazuje na trošak glazbe u trajanju od jedva dvije minute. Učinak je te glazbe dinamički snažan i ritmički temperamentan te predstavlja neočekivanu atrakciju posjetiocima u čije ime autor želi i ovim putem da sponzoru izrazi zahvalnost za susretljivu i racionalnu gestu na osnovi koje je automat »oživio« i pruža generacijama današnjice autentičnu zvukovnu sliku gostionice prigorskog zaselka od prije pola stoljeća. ●

Glazbeni automat (otvoren i zatvoren), Jesenovac kraj Belovar Moravča

Ivan Gerersdorfer